

TEELTOMSTANDIGHEDEN WINTERGRANEN 2015-2016

D. Wittouck ¹, W. Odeurs ² en G. Haesaert ³

De maand **september** was koud en globaal iets droger dan normaal (Bron: KMI). Tijdens de laatste dagen van september werd volop wintergerst gezaaid. De wintergerstzaai was in de loop van de eerste week van oktober bijna afgelopen en verliep finaal vlot, tijdig en onder goede omstandigheden.

Tijdens de eerste week van **oktober** werd ook al de eerste wintertarwe gezaaid. De zaai kwam echter volop op gang net vóór half oktober, alhoewel er verschillen waren naargelang de regio. Regen zorgde gedurende de tweede helft van oktober voor een korte onderbreking in de zaai van de wintertarwe. Tijdens de voorlaatste week van oktober bereikte de meeste wintergerst het stadium eerste blad. In de polders was op dat ogenblik naar schatting reeds de helft van het wintertarweareaal gezaaid (Bron: Boer & Tuinder 23 oktober 2015). Globaal verliep de zaai van de wintertarwe vlot in oktober. Heel hoge temperaturen voor de tijd van het jaar kenmerkten eind oktober en begin november.

November was zeer warm, de tweede warmste novembermaand ooit, en nat (Bron: KMI). De eerste helft van november was het warmst, de regen viel in de tweede helft van de maand. De zaai van de wintertarwe werd beëindigd tegen half november. In bepaalde regio's werd het zeer nat naar eind november toe. De laatst gezaaide graanpercelen vertoonden waterschade, al dan niet pleksgewijs.

De maand **december** verpulverde alle warmterecords en was ook zeer abnormaal zonnig, er was ook geen enkele sneeuwdag (Bron: KMI). Waar het veld het toeliet, werd begin december de nog resterende wintertarwe gezaaid na laat geoogste voorvruchten.

Januari was kletsnat maar warm (Bron: KMI). Tijdens het derde weekend van januari viel er sneeuw en was er zware vorst; enkel in grote delen in het westen van het land viel er geen sneeuw. In de daaropvolgende dagen werden in de kustpolder de nog luttele resterende granen ingezaaid.

De maand **februari** was abnormaal nat, met uiteraard regionale verschillen. Voor de overige weerparameters was het een normale maand (Bron: KMI). Overal in Vlaanderen waren velden te bespeuren met natte plekken. De eerste resultaten van de bodemanalyses op percelen wintertarwe wezen op een gemiddeld lage stikstofvoorraad en zeker op een lager niveau in vergelijking met het voorjaar 2015. Vele percelen hadden een uitzonderlijk lage reserve in de bovenste laag (0-30 cm), dit als gevolg van de zeer natte winter. Bovendien toonden zeker de vroeg gezaaide percelen wintergranen door het zachte najaar al een sterk ontwikkeld gewas waardoor er al meer stikstof opgenomen was dan in andere jaren. De lagere nitraatvoorraden gaven aanleiding tot duidelijk hogere bemestingsadviezen in de wintergranen in vergelijking met 2015 en 2014. De hogere adviezen gaven ook aanleiding tot een eerste stikstoffractie die gemiddeld hoger uitviel in vergelijking met het voorgaande jaar. (Bron: Bodemkundige Dienst van België)

Finaal was de winter (december, januari, februari) de tweede warmste sedert 35 jaar, vooral te wijten aan de uiterst warme decembermaand. Tevens klasseerde de winter zich op de vierde plaats in de rangschikking van de natste winters en hoorde bij de zonnigste van de laatste jaren. (Bron: KMI)

De gele roest was reeds vroeg aanwezig in het voorjaar (op bepaalde percelen vanaf januari) in zowel wintertarwe, triticale als spelt, en werd voornamelijk teruggevonden op de oudste/onderste bladeren. Er werden evenwel grote verschillen vastgesteld tussen zowel regio's als percelen. Op bepaalde percelen was het zoeken naar sporen gele roest, terwijl op andere percelen de gele roest duidelijk aanwezig was.

---

¹ Inagro vzw, afdeling Akkerbouw, Rumbeke-Beitem

² Bodemkundige Dienst van België vzw, Leuven-Heverlee

³ Universiteit Gent, faculteit Bio-ingenieurswetenschappen, vakgroep toegepaste biowetenschappen, Gent

Maart startte nat. In het voorjaar vertoonde de wintertarwe een rood tot purper verkleuring van de bladeren. In de wintergerst ging het om een geel-wit verkleuring van bladgedeelten/bladeren. Deze symptomen werden reeds waargenomen in februari, doch namen vooral in maart op bepaalde percelen in belangrijke mate toe. Deze symptomen waren te wijten aan al of niet een combinatie van meerdere factoren, zoals grote verschillen in temperatuur tussen dag en nacht, het optreden van vorst, winderig weer, natte plaatsen in het veld, stikstofgebrek, ligging van het perceel.

Waar de bodemomstandigheden het toelieten werd de eerste stikstof fractie in de wintergranen reeds toegediend eind februari. Deze percelen vertoonden in maart evenwel een groene kleur. Echter de meeste percelen kregen de eerste stikstof fractie vanaf half maart en de daarop volgende week. In die periode was het weer koud en schraal en werd er niet direct effect vastgesteld van de recentelijk toegediende meststoffen. Maart eindigde met regen, wat ervoor zorgde dat de wintergranen de toegediende stikstof konden benutten waardoor de graangewassen met de dag groener werden. In bepaalde regio's werd het zeer nat op het veld.

De maand **april** was kouder en natter dan normaal (Bron: KMI). Vanaf de eerste week van april werd gestart met het toepassen van halmverstevigingsmiddelen in de wintertarwe, doch dit was niet overal mogelijk gezien de regenachtige weersomstandigheden zodat de toepassingsperiode zich uitstrekte tot kort na half april. De tweede stikstof fractie in de wintertarwe kon meestal tijdig toegediend worden. De laatste week van april noteerde veel te lage temperaturen en er viel zeer geregeld regen waardoor gewasbehandelingen (onder andere ziektebestrijding) in nogal wat regio's niet tijdig konden uitgevoerd worden. Door het kouder en winderig weer vertoonde de wintertarwe eind april paarse bladtoppen. In de wintergerst kwam vooral dwerggroest voor.

Mei startte zonnig en warm. Rondom eind eerste week van mei kwam de wintergerst in het baardenstadium. In de loop van de derde week van mei begon de vroegste wintertarwe in aar te komen. Het merendeel van de wintertarwe begon echter in aar te komen eind mei-begin juni. In bepaalde regio's viel er op nogal wat dagen in mei veel tot zeer veel neerslag, vooral tijdens de tweede helft van de maand en ongetwijfeld eind mei.

De maand **juni** was de natste ooit, tevens waren er nooit zoveel onweders (Bron: KMI). In heel wat regio's stonden landbouwpercelen blank na de overvloedige regenval van eind mei-begin juni. Het noodweer dat over het land trok berokkende veel schade aan onder meer landbouwteelten. Nadien volgde opnieuw de ene hevige regenbui na de andere waardoor veel percelen in het binnenland verzadigd waren door de steeds terugkerende regenbuien, dit in tegenstelling tot de kustregio. Op 23 juni trok er een hevige storm met wind, regen en hagel door delen van de provincies Vlaams-Brabant en Limburg met grote stormschade (ook in granen) als gevolg. Dit betekende dat er meerdere weken aan een stuk haast elke dag wel ergens wateroverlast was door de hevige en langdurige regenval.

Als gevolg van onder meer de regens verschenen er in de wintergerst rondom begin juni zeer plots symptomen van ramularia. Op veel percelen bleek een zware aantasting.

De langdurige regenachtige periode rond het moment van aarvorming en begin bloei van de wintertarwe gaf aarfusarium alle kansen om zich te ontwikkelen, en maakte het bovendien niet evident om de aarbehandelingen op het ideale moment uit te voeren.

Vanaf de eerste dagen van **juli** begon de wintertarwe te verbleken. Tijdens de eerste volle week van juli werd de eerste wintergerst geoogst. Vervolgens verliep de oogst op volle snelheid. Net voor half juli begon het te regenen, doch de gerstoogst was op veel plaatsen grotendeels afgerond. Tegen half juli was de oogst van de wintergerst bijna afgerond. Eind de voorlaatste week van juli werden de eerste percelen wintertarwe geoogst.

De maand **augustus** was globaal een normale maand met normale waarden voor temperatuur en neerslag (Bron: KMI). Tijdens de eerste helft van augustus werd de tarweoogst geregeld onderbroken door regen, doch door de daarop volgende weersverbetering werd er vanaf 14 augustus weer volop geoogst. Kort daarna was de oogst van de wintertarwe zo goed als afgerond.

Na de recordoogst van 2015, vielen de resultaten van de graanoogst zowel op kwantitatief als kwalitatief vlak, op zijn zachtst uitgedrukt, tegen. De opbrengsten van de granen waren zonder meer teleurstellend. Het natte voorjaar en vooral de hevige regens in mei en juni lagen aan de basis. Naargelang de regio en afhankelijk van de intensiteit van de regens werden zeer

uiteenlopende opbrengsten behaald. De kuststreek vertoonde de betere resultaten en hoe meer landinwaarts hoe meer de resultaten in dalende lijn lagen. Voor de tarwe en de gerst waren de opbrengsten ongeveer 30 % lager dan in 2015 en 25 % onder het vijfjaarlijks gemiddelde. De slechte, natte weersomstandigheden tijdens het voorjaar en de bloei en ook in mindere mate bij de afrijping hebben voor ernstige kwaliteitsproblemen gezorgd. Zowel voor gerst als voor tarwe werden abnormaal lage HL-gewichten behaald. De lagere graanopbrengsten hebben wel voor hogere eiwitgehalten gezorgd. Door de fusariumaantasting in de aar waren er veel verschrompelde graantjes aanwezig, met een hoog percentage graanuitval als gevolg. (Bron: naar Synagra).

Bladluisdruk wintergranen najaar 2015-voorjaar 2016

Aanvankelijk was de bladluisdruk in de granen in oktober relatief laag, doch gezien de zeer warme maand november nam de bladluisdruk vanaf begin november aanhoudend én in belangrijke mate toe. Tevens was een redelijk hoog percentage van de bladluizen virulent (Bron: Cadco). De maand december was vervolgens dusdanig zacht dat de bladluisvluchten verder doorgingen tot het einde van het jaar. Zelfs op LCG-waarnemingsvelden wintertarwe die eind oktober gezaaid waren, werd een dermate belangrijke bladluisdruk waargenomen die een insecticidebehandeling vereiste in het najaar.

Door de zachte temperaturen in de winterperiode 2015-2016 konden de bladluizen overleven en veroorzaakten ze zelfs infecties na de winter. Uiteindelijk diende men alert te zijn tot in het voorjaar 2016, want het risico op ernstige schade door het dwergvergelingsvirus was reëel. In het voorjaar 2016 werd dan ook geadviseerd de percelen wintergranen te behandelen indien bladluizen werden vastgesteld.

Ziekte-en bladluisdruk wintertarwe april-juni 2016

Het overzicht van de ziekte- en bladluisdruk (april-juni) in wintertarwe in 2016, wordt weergegeven in het artikel "Ziektebestrijding wintertarwe".